

י"ז תשרי תש"ע
5 אוקטובר 2009
/שואה, ועמור

ל"קשר-עיון"

אריה ברנע

על המחנך יוסף באו

לכאורה, כותרתו של מאמר קצר זה היא חסרת שחר: יוסף באו היה צייר, גרפיקאי, סופר, לשונאי חובב, וכן ניצול-השואה (ששמו נכלל ברשימת שינדלר). הוא לא היה מורה או מחנך, וארגון המורים לא קיבלו מעולם לשורותיו.

אבל הודות לאישיותו ולפעילותו המקורית בתחומים רבים, באו היה מורה מהסוג החשוב ביותר: מורה-דרך לרבים, גם לי. אני ממשיך לשאוב ממורשתו בעזרת בנותיו, צלילה והדסה, המתארחות בבית ספרי ומרתקות את התלמידים בספרן על אביהן.

סיפור חייו היה דרמטי, סמלי ומשפיע מאין כמוהו: מהתופת הנאצית – להצלת חייו וחיי רעייתו תחת חסותו של חסיד אומות-העולם שינדלר. מהיותו יהודי נרדף – לפעילות חשאית במסגרת המוסד המרכזי למודיעין ולתפקידים מיוחדים.

האמנות עשויה להיות בעלת כוח חינוכי, בעיקר ביצירת אמפתיה כלפי הדמויות העומדות במרכזן של היצירות. באו היה אמן של אמפתיה, בעיקר בזכות חוט ההומור המשוך על כל יצירתו האמנותית.

באו היה מורה-דרך גם בתחום היצירתיות, החדשנות והחשיבה המקורית. תכונות אלה באו לידי ביטוי הן בתחום האמנות החזותית, הן בספריו הרציניים יותר ופחות: "שנות תרצ"ח", "ברית מילה" ועוד. בבית יוסף באו שברחוב ברדיצ'בסקי 9 בתל-אביב שמורות יצירותיו של היוצר החלוצי בתחומי הגרפיקה וההנפשה (אנימציה): מכשירי הנפשה וקולנוע שבנה באו במו ידיו, כרזות לסרטים המפורסמים ביותר של התקופה – "ארבינקא", "עזית של הצנחנים", "כץ וקרסו", "סיניה", כרזות גרפיות בנושא השואה ועוד. יצירתיות זו בוודאי קשורה לכך שהילד יוסף חי ותסס בתוך נשמתו של באו המבוגר עד יומו האחרון.

אולי נציע, לסיום, משחק-מילים קטן משלנו, מחווה ליוסף: אילו יכולנו לשוחח איתו כיום, אולי היה שואל אם מורים ותלמידים הוסיפו לבוא לסטודיו הצנוע שלו כדי להתרשם מיצירותיו וכדי לספוג מהשפעתו. ואנחנו היינו עונים לו: כן, יוסף, באו!

הכותב הוא מנהל בית-הספר התיכון האזורי באר-טוביה